

Oponentský posudek na dizertační práci

Vypracoval: Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Doktorand: JUDr. Zuzana Šnejdrlová

Název dizertační práce: Role soudů v ochraně životního prostředí

Datum odevzdání práce: 31. 8. 2012

Školitel: Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Text posudku:

Oponovaná doktorská dizertační práce se zabývá na ploše 205 stran (včetně povinných příloh) dle mého názoru pro oblast práva životního prostředí jedním z klíčových témat, jakým je role soudů, resp. soudní judikatury v otázkách ochrany životního prostředí. Tato role souvisí s problematikou prosazování práva (angl. *enforcement*, něm. *Durchsetzung*), tj. norem na ochranu životního prostředí, kde jsou soudy jedním z významných aktérů. Zároveň ale soudy hrají významnou úlohu i v ochraně lidských práv. Koneckonců podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod *má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.*

Práce JUDr. Zuzany Šnejdrlové je rozdělena včetně úvodu a závěru do celkem šesti kapitol, které jsou dále vnitřně strukturovány na podkapitoly, a to až do třetí úrovně. Práce je přesto velmi přehledná (až na strukturu subkapitoly 4.2.2, kde je orientace na škodě věci poněkud ztížená, autorka mohla zde využít podnadpisů). V úvodní kapitole se autorka zabývá základy ochrany životního prostředí, aby hned přešla k vymezení pojmů soudy a soudnictví a jejich obecné úloze v oblasti dělby státní moci a v oblasti práva. Rovněž zde vymezuje cíle práce a předmět, tedy stručně řečeno, které oblasti soudnictví se ve své dizertační práci věnuje a které nikoliv. V dalších kapitolách se pak postupně zabývá rolí soudů na úrovni mezinárodního práva, dále Soudního dvora Evropské unie, ve čtvrté kapitole se věnuje ústavnímu

soudnictví v České republice a konečně v páté kapitole zpracovává problematiku trestních soudů. Své dílo poté uzavírá v kapitole šesté, kde jsou shrnující úvahy a rovněž pokusy o návrhy *de lege ferenda*.

Zvolení tématu je originální a může být přínosem i do rozvoje teorie práva životního prostředí, neboť rolí soudů v ochraně životního prostředí se doposud v odborné literatuře takto komplexně tolik autorů nezabývalo, většinou šlo o dílčí zpracování na jednotlivých úsecích soudnictví. Výjimku tvoří práce kolektivu kolem pražské katedry práva životního prostředí v Šturma, P., Tomášek, M. et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. Díl III. Proměny veřejného práva. Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum. Praha. 2009*, jejíž citací autorka svoji dizertační práci otevírá. Přestože tedy k tématu existuje dostatek literatury, je hodnocená práce pro autorku příležitostí, jak se vyjádřit k danému tématu z jejího úhlu pohledu.

Autorka si zvolila téma fakticky neustále aktuální a vzhledem k otázkám prosazování právních norem na úseku ochrany životního prostředí, také téma závažné. Autorka si hned v úvodu vytkla cíle práce, zejména prostřednictvím rozboru činnosti jednotlivých soudů a jejich judikatury zjistit, jak často soudy v oblasti ochrany životního prostředí rozhodují, jak se jejich rozhodování vyvíjí, jak se liší rozhodování na jednotlivých úrovních (národní, evropské a mezinárodní), která oblast životního prostředí je z hlediska rozhodování soudů oblastí problematickou a frekventovanou, zda soudy při svém rozhodování jsou životnímu prostředí „nakloněny“ či nikoli, zda tento jejich postoj je neměnný a jaký je tedy vliv činnosti soudů na ochranu životního prostředí.

Náročnost zpracovávané problematiky je dle mého názoru vysoká, autorka se musela zabývat různými právními odvětvími a různými typy soudnictví. Určitou výhodou měla v tom, že je sama jmenována soudkyní a aktivně vykonává soudní praxi. Například ještě jako justiční čekatelka se zabývala trestní odpovědností, což využila i při zpracování kapitoly páté své dizertační práce.

Z formálního hlediska konstatuji, že předložená dizertační práce je na velmi dobré jazykové úrovni, autorka cituje řádně použitou odbornou literaturu, práci nechybí seznam judikatury a pramenů, ani povinné shrnutí v cizím jazyce a abstrakty. Zamrzí jen některé překlepy.

Pokud jde o materiální připomínky k vlastnímu textu práce, autorka velmi komplexně provedla popis a analýzu jednotlivých typů soudů a jejich rozhodování v ochraně životního

prostředí. Práce má poměrně logickou strukturu, přechází od mezinárodního soudnictví k soudnictví vnitrostátnímu, v rámci druhého jmenovaného postupuje od analýzy ústavního soudnictví po roli běžných soudů (byť v tomto případě jen na příkladu trestního soudnictví). V některých částech práce se dokonce domnívám, že uváděná problematika je takto zpracována v české odborné literatuře dokonce poprvé (např. části subkapitoly 2.1.1. nebo subkapitola 3.2.3.).

Výklad je často poměrně podrobný, autorka často zaujímá své vlastní postoje (např. zaujme autorčino polemizování s názory jejího školitele na str. 126) a podporuje je citací ze soudní judikatury. Na druhou stranu konstatuji, že autorka mohla více pozornosti věnovat novější judikatuře českých soudů, např. u subkapitoly věnované ústavně zaručeným právům, či u kapitoly věnované roli soudů na úseku environmentální kriminality. Například k trestným činům z hlavy VIII. nového trestního zákoníku judikatura již existuje (např. k § 302, 303 viz usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 8 Tdo 657/2011 ze dne 15.6.2011, usnesení Ústavního soudu sp.zn.II.ÚS 1832/12 ze dne 6. června 2012).

Závěry jsou zajímavé, s řadou z nich se mohu s autorkou ztotožnit, snad jen z formálního hlediska konstatuji, že v nich autorka mohla více reagovat na cíle, které si vytýčila na str.8. Například postrádám její reakci na cíl zjistit „...*kteřá oblast životního prostředí je z hlediska rozhodování soudů oblastí problematickou a frekventovanou*“.

Pokud jde o další kritické připomínky, osobně lituji, že se autorka nepokusila provést analýzu úlohy správního soudnictví (což v úvodu vysvětluje), už jen z toho důvodu, že se jí částečně věnuje v kapitole o ústavním soudnictví a též v jednom odstavci v Závěrech své dizertační práce. Dokonce dochází k závěru, že „...*s dynamikou rozvoje práva životního prostředí z pohledu hmotněprávního jde ruku v ruce i růst četnosti rozhodování soudů v této oblasti, a tak roste i role soudů v ochraně životního prostředí.*“ (str.183). Dizertační práce by tak jistě získala na ještě větší vypovídací schopnosti.

V závěrech na str.183 nesouhlasím s názorem autorky, že právo životního prostředí je podoblastí správního práva, proč totéž neuvedla např. u mezinárodního práva veřejného? Právo životního prostředí je minimálně od počátku 90.let uznán samostatný právní obor, resp. odvětví (viz např. Aleš Gerloch, Teorie práva, 2004, str.124).

V závěrech o judikatuře Ústavního soudu ČR dle mého názoru šlo jistě zobecnit i výstižněji, alespoň pokud jde o pasáže k rozhodování o ústavně zaručených právech. Takto autorka částečně opakuje jen shrnutí příslušné kapitoly, provedené na str.127-128.

Dále poukazuji na skutečnost, že se autorka mohla snažit nastudovat více odborné literatury k tématu, některá česká díla zejména v oblasti mezinárodního a evropského práva v oblasti prosazování ochrany životního prostředí či z oblasti ústavního soudnictví či trestní odpovědnosti na úseku ochrany životního prostředí bohužel zůstala autorkou nepovšimnuta. Na druhou stranu však autorka např. kapitolu o roli trestních soudů pojala jako originální dílo s vlastními názory, a to bych chtěl ocenit. Zvolené téma dizertační práce je natolik široké, že není úkolem oponenta se soustředit na to, co by v práci ještě mohlo být, ale na to, co v ní je. A s tím si autorka podle mého názoru poradila velmi dobře.

Závěr:

Ze všech výše uvedených skutečností se tedy domnívám, že dizertační práce JUDr. Zuzany Šnejdrlové na téma „Role soudů v ochraně životního prostředí“ splňuje požadavky kladené na dizertační práce na PFUK v Praze, a proto ji doporučuji k ústní obhajobě. Prosím, aby se v rámci diskuze autorka vyjádřila k následujícím tématům:

- 1) Která oblast životního prostředí je z hlediska rozhodování soudů oblastí problematickou a frekventovanou ?
- 2) Shledáváte úlohu Nejvyššího správního soudu v oblasti rozhodování týkající se ústavně zaručených práv a svobod na úseku ochrany životního prostředí, pokud ano, jakou?
- 3) K závěrům učiněným na str.187 prosím autorku o rozvedení myšlenky opětovného zavedení úplné trestněprávní druhové ochrany.

V Praze dne 5.10.2012

Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

oponent